

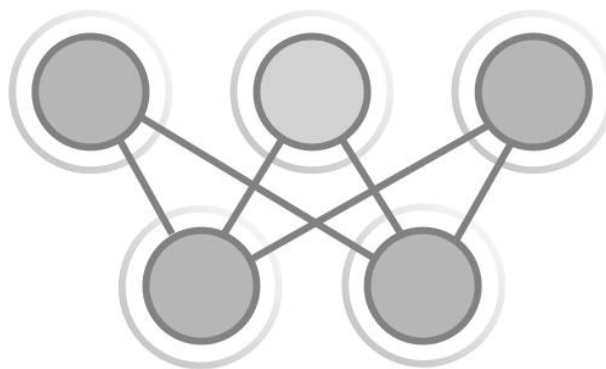
Strojno učenje

Fakultet elektrotehnike i računarstva

Zavod za elektroniku, mikroelektroniku, računalne i inteligentne sustave

Bojana Dalbelo Bašić, Jan Šnajder

Vrednovanje klasifikatora

Evaluácia je veľmi dôležitá!

Hlavné temy:

- su {
- ① Evaluačné metódy
 - ② Programové nástroje ←
 - ③ Statistické testy ←

Primer

Testiramo klasifikator za diagnosticiranje bolezni na $N=150$ primerov.

Matrica zabune (engl. confusion matrix):

Klasifikacija

Stvarno		
		+ -
+	6	12
	2	130
		8 142

$N=150$

		+ -
+	TP	FP
	FN	TN

Osnovne evaluacijske mjere – točnost

- Ukupan broj primjera = $TP + TN + FP + FN = 150$
- Broj točno klasificiranih primjera = $TP + TN = 136$
- Broj pozitivnih primjera = $TP + FN = 8$
- Broj negativnih primjera = $TN + FP = 142$
- Točnost (engl. *accuracy*) je udio točno klasificiranih primjera u skupu svih primjera.

$$Acc = \frac{TP + TN}{TP + TN + FP + FN}$$

- U primjeru: $Acc = 90,7\%$

$$= 136/150$$

$$Acc = 1 - E(h|D)$$

Osnovne evaluacijske mjere – preciznost

- Preciznost (*engl. precision*) je udio točno klasificiranih primjera u skupu pozitivno klasificiranih primjera.

$$P = \frac{TP}{TP + FP}$$

- U primjeru: $P = 33,3\%$
- Još se koristi naziv *positive predictive value (PPV)*.
- Vidimo da ovaj klasifikator nije precizan.

	+	-
+	6	12
-	2	130

$$P = \frac{TP}{TP + FP} = \frac{6}{6 + 12} = \frac{6}{18} = 0,33$$

Osnovne evaluacijske mjere – odziv

- Odziv (*engl. recall*) je udio točno klasificiranih primjera u skupu svih pozitivnih primjera.

$$R = \frac{TP}{TP + FN}$$

- U primjeru $R = 75,0\%$
- Drugi nazivi: osjetljivost (*engl. sensitivity*), *hit rate*, *true positive rate (TPR)*.
- Želimo da odziv bude što veći (npr. želimo otkriti što veći broj ljudi koji imaju neku bolest).

	+	-
+	6	12
-	2	130

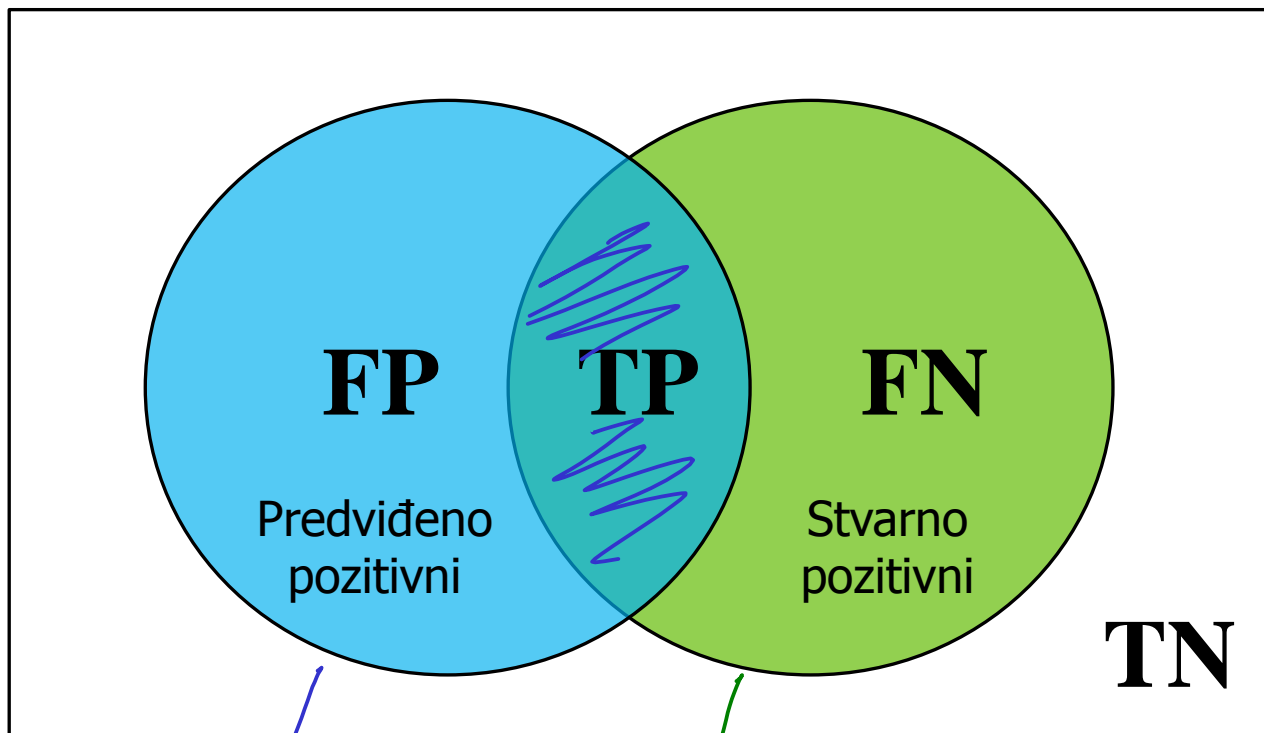
$$R = \frac{TP}{TP + FN} = \frac{6}{6 + 2} = 0,75$$

Osnovne evaluacijske mjere – specifičnost

- Specifičnost (*engl. specificity*) je udio točno klasificiranih primjera u skupu svih negativnih primjera.

$$\text{Specifičnost} = \frac{\text{TN}}{\text{TN} + \text{FP}}$$

- U primjeru specifičnost = 91,6%
- Još se koristi naziv *true negative rate (TNR)*.
- Ako je specifičnost 100% onda su svi zdravi ljudi prepoznati kao zdravi. Manja specifičnost znači da dio zdravih ljudi dobiva krivu dijagnozu.

$$P = \frac{TP}{TP + FP}$$

$$R = \frac{TP}{TP + FN}$$

Osnovne evaluacijske mjere – zaključak

- Različite vrste mjera koristit će se u različitim područjima (domenama), ponajviše ovisno o uobičajenoj raspodijeli pozitivnih i negativnih primjera.
- Niti jedna od do sada navedenih mjera nije dovoljna sama za sebe
- Ako je skup izrazito neuravnotežen (puno pozitivnih primjera, a malo negativnih, ili obrnuto), lako je napraviti trivijalan klasifikator s visokom točnošću (klasifikator koji vraća apriorno najvjerojatniju klasu)
- Npr. ako je u 1000 primjera njih 990 negativno, a klasifikator sve primjere klasificira negativno, onda:
 - $TP = 0$, $TN = 990$, $FP = 0$, $FN = 10$
 - Točnost je 99%, ali odziv je 0% (preciznost je nedefinirana)

Primer 1

Od 1000 primjeka, 100 je pozitivno.
Klasifikator ispravo klasificira
50 pozitivnih i 850 negativnih.

Stvarno			
		+	-
Klasif.	+	50	50
	-	50	850
		100	900

$N = 1000$

$$P = \frac{TP}{TP + FP} = \frac{50}{50 + 50} = 0,5$$

$$R = \frac{TP}{TP + FN} = \frac{50}{50 + 850} = 0,057$$

$$Acc = \frac{TP + TN}{TP + TN + FP + FN} = 0,9$$

Primer 1

Od 1000 primerov, 100 je pozitivno.
Klasifikator ispravno klasificira
90 pozitivnih i 650 negativnih.

Stavo			
		+	-
klas	+	90	210
	-	10	650

$$P = \frac{9}{34} = \underline{0,265}$$

$$R = \underline{0,9}$$

$$(Acc = \underline{0,74})$$

Treba nam kombinacija
P i R

- F-mjera je harmonijska sredina preciznosti i odziva:

$$F = \frac{2}{(1/P) + (1/R)} = \frac{2PR}{P + R}$$

$$P = 0,33$$

$$R = 0,75$$

- U danom primjeru: $F=46,1\%$
- U općem slučaju važnost preciznosti i odziva kontroliramo parametrom β (ako nam je važniji odziv koristit ćemo veću vrijednost parametra β).

$$F_{\beta} = \frac{(1 + \beta^2)PR}{\beta^2 P + R}$$

- Tipično: mjera F_1 , rjeđe $F_{0,5}$ (naglašena preciznost) ili F_2 (naglašen odziv)

$$\beta < 1$$

$$\beta > 1$$

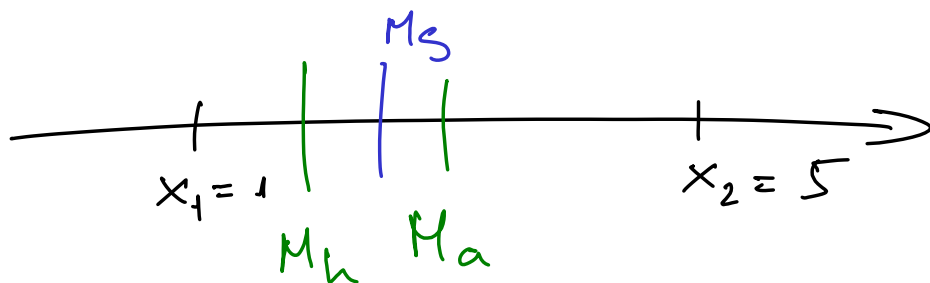
Zašto harmonijska sredina?

$$M_h = \frac{n}{\frac{1}{x_1} + \frac{1}{x_2} + \dots + \frac{1}{x_n}}$$

(aritmetička)

\Rightarrow zato jer je najstroža! $M_h \leq M_g \leq M_a$
(geometrijska)

Npr.

$$M_h = \frac{2}{\frac{1}{1} + \frac{1}{5}} = 1,67$$

$$M_g = \sqrt[2]{x_1 \cdot x_2} = 2,29$$

$$M_a = \frac{x_1 + x_2}{2} = 3$$

Višeklasna klasifikacija ($K > 2$)

Predviđeno

		Stvarno		
		C_1	C_2	C_3
$\rightarrow C_1$		1	1	0
$\rightarrow C_2$		2	2	3
C_3		0	0	4

$\sum n_{ij} = N$

FP za klasu C_2 , FN za klasu C_1

Za klasu C_j :

- TP_j = j -ti element dijagonale
- FP_j = zbroj nedijagonalnih elemenata j -tog retka
- FN_j = zbroj nedijagonalnih elemenata j -tog stupca
- $TN_j = N - TP_j - FP_j - FN_j$ (zbroj po elementima izvan retka j i stupca j) \rightarrow *minora*

- Preciznost i odziv klase C_j

$$P_j = \frac{TP_j}{TP_j + FP_j}$$

$$R_j = \frac{TP_j}{TP_j + FN_j}$$

- F_1 -mjera klase C_j

$$F_j = \frac{2P_jR_j}{P_j + R_j}$$

- Makro-uprosječna (engl. *macro-averaged*) F_1 -mjera (kraće: **makro- F_1**)

$$F^{macro} = \frac{1}{K} \sum_{j=1}^K F_j$$

- Zbrojimo TP, FP i FN po svim klasama:

$$TP = \sum_{j=1}^K TP_j \quad FP = \sum_{j=1}^K FP_j \quad FN = \sum_{j=1}^K FN_j$$

- Preciznost i odziv:

$$P = \frac{TP}{TP + FP} \quad R = \frac{TP}{TP + FN}$$

- Mikro-uprosječena (engl. *micro-averaged*) F_1 -mjera (kraće: **mikro- F_1**)

$$F_1^{micro} = \frac{2PR}{P + R} = \frac{2TP}{2TP + FP + FN}$$

Mikro/makro- F_1 (primjer)

		Stvarno			
		C_1	C_2	C_3	
Predviđeno	C_1	1	1	0	$N=13$
	C_2	2	2	3	
	C_3	0	0	4	

- $TP_1=1, FP_1=1, FN_1=2 \Rightarrow P_1=0.5, R_1=0.33 \Rightarrow F_{1,1}=0.4$
- $TP_2=2, FP_2=5, FN_2=1 \Rightarrow P_2=0.29, R_2=0.66 \Rightarrow F_{1,2}=0.4$
- $TP_3=4, FP_3=0, FN_3=3 \Rightarrow P_3=1, R_3=0.57 \Rightarrow F_{1,3}=0.73$

$$\begin{array}{ccc} \Downarrow & \Downarrow & \Downarrow \\ TP=7 & FP=6 & FN=6 \end{array}$$

$$P=R=0.54$$

$$F_1^{micro} = \frac{2 \cdot 0.54 \cdot 0.54}{0.54 + 0.54} = 0.54$$

$$\begin{array}{l} \Downarrow \\ F_1^{macro} = \frac{1}{3} (0.4 + 0.4 + 0.73) \\ = 0.51 \end{array}$$

Mikro- F_1 vs. makro- F_1

- Makro- F_1 sve klase tretira jednako
 - Zbog toga primjeri iz malih klasa imaju veći utjecaj na mjeru nego što bi imali kod mjere mikro- F_1
 - Razlika je vidljiva kod neuravnoteženih skupova
 - Npr.

	C_1	C_2	C_3
C_1	100	10	1
C_2	2	2	3
C_3	8	5	400

$$F_1^{micro} = 0.95$$

$$F_1^{macro} = 0.69$$

- Makro- F_1 je tipično manji od mikro- F_1
 - zato jer je na slabo zastupljenim klasama klasifikacija tipično lošija!
- ~~U praksi se češće koristi mikro- F_1~~
 - ~~ako ne piše što je, onda je mikro~~

- Kod višeklasne klasifikacije ($K > 2$) uvijek vrijedi $FP = FN$
 - TP = trag matrice
 - $FP = FN$ = zbroj nedijagonalnih elemenata matrice
 - $TN = K * N - TP - FP - FN$

	C_1	C_2	C_3	
C_1	1	1	0	
C_2	2	2	3	
C_3	0	0	4	$N=13$

- $TP = 7$, $FP = FN = 6$, $TN = 3 * 13 - 19 = 20$
- Posljedično, vrijedi $P = R = \text{micro } F_1$
 - $P = R = \text{micro } F_1 = 0.54$

- Za svaku mjeru (točnost, preciznost, odziv, F1) može se izračunati mikro-prosjek ili makro-prosjek
 - Mikro-prosjek: računamo izravno na tablici zabune $K \times K$
 - Makro-prosjek: računamo K vrijednosti mjera na tablicama zabune 2×2 , i zatim uprosječimo
- Za $K=2$ klase također možemo raditi mikro-prosjek ili makro-prosjek (ali to nije tipično)

$$k=3$$

	C_1	C_2	C_3
C_1	1	1	0
C_2	2	2	3
C_3	0	0	4

$N=13$

$$N_{\text{abo}} \neq 1$$

zasebne 2×2 matrice zasebne
za C_1, C_2, C_3

$$F^{\text{mimo}} = \frac{1}{3} (F_1 + F_2 + F_3)$$

C_1	C_1	$7C_1$
C_1	1	1
$7C_1$	2	9

C_2	C_2	$7C_2$
C_2	2	5
$7C_2$	1	5

C_3	C_3	$7C_3$
C_3	4	0
$7C_3$	3	6

$$P_1 = 0,5$$

$$R_1 = 0,3$$

$$F_1 = 0,4$$

$$P_2 = 0,29$$

$$R_2 = 0,67$$

$$F_2 = 0,4$$

$$P_3 = 1$$

$$R_3 = 0,57$$

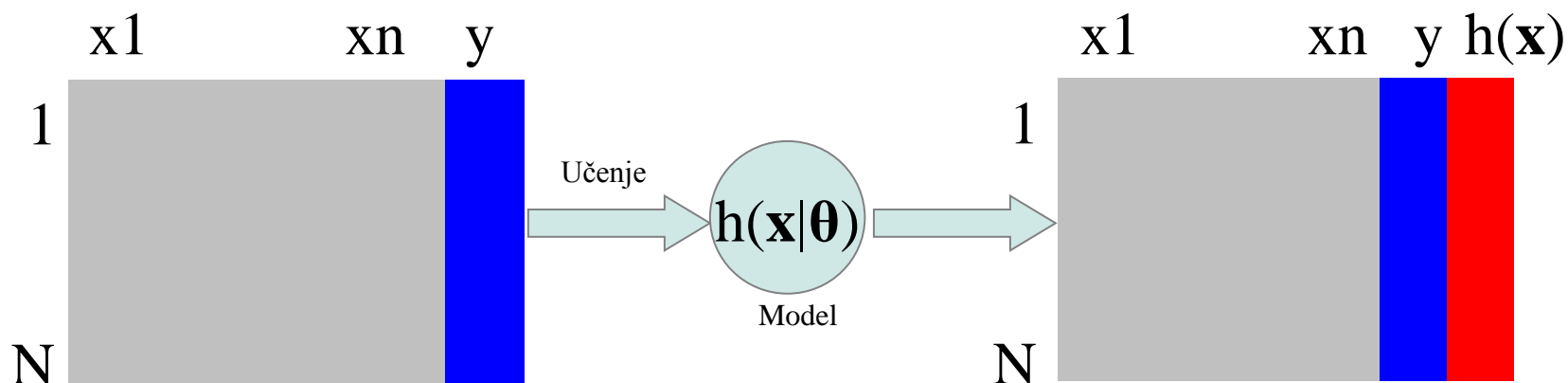
$$F_3 = 0,73$$

Procjena pogreške (eng. *error estimation*)

- Mjere vrednovanja izračunavaju se na slučajnom uzorku
- Dakle one su slučajne varijable, a vrijednost koju dobivamo je procjena
- Postavlja se pitanje kako dobiti dobru procjenu
- Dobra procjena je “**poštena**”, a to najčešće znači **pesimistična** (ako je procjena pesimistična, znamo da će u stvarnosti klasifikator raditi tako ili još bolje)
- Razvijen je niz postupaka za **procjenu pogreške** klasifikatora (eng. *error estimation*)
- Unatoč tome, mnogi još uvijek rade pogreške kod procjene pogreške :-)

Nepoštena procjena pogreške

- Procjena pogreške (točnosti, preciznosti, odziva, mjere $F1, \dots$) na **istom skupu primjera na kojem je klasifikator učen**

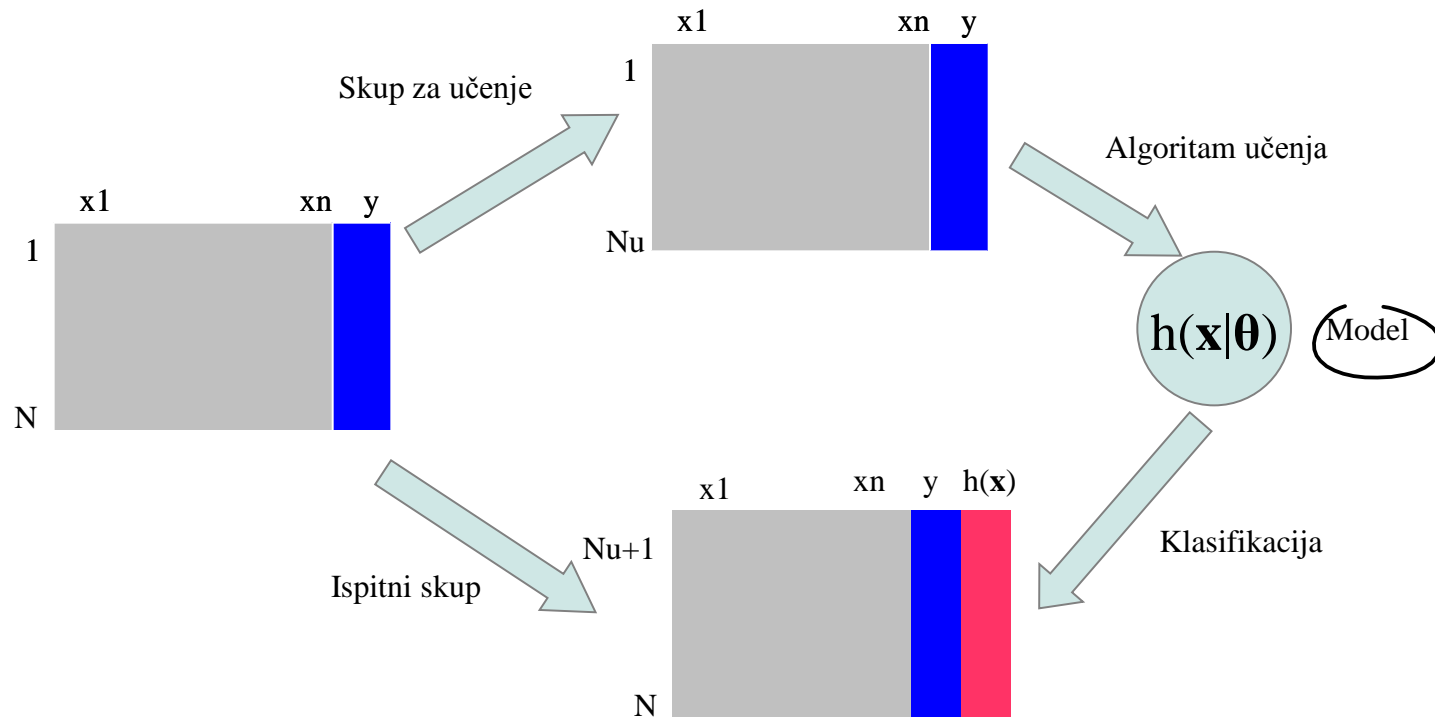

- Ovo je loše jer ne mjerimo pogrešku generalizacije nego empirijsku pogrešku, koja je uvijek manja (i opada sa složenošću modela)

Metoda izdvajanja (engl. *holdout method*)

- Razdvajanje primjera na **skup za učenje** (engl. *training set*) i **ispitni skup** (engl. *test set*)
- Najjednostavnija varijanta unakrsne provjere

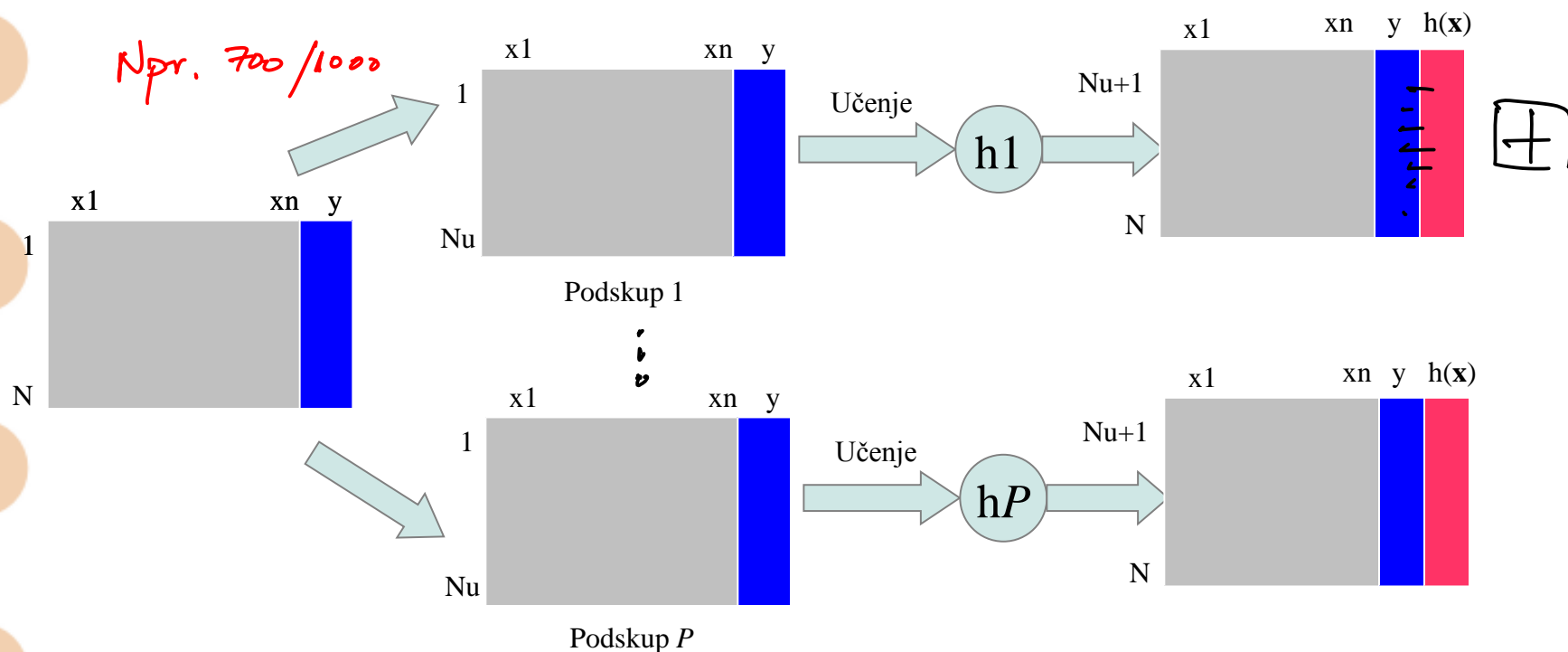

Metoda izdvajanja (engl. *holdout method*)

- Prednost: procjenjujemo pogrešku generalizacije
- Nedostatci:
 - 1. • **Gubitak primjera za učenje:** Budući da smo dio primjera morali ostaviti postrani zbog ispitivanja, imamo manje primjera za učenje i gubimo vrijednu informaciju. To je osobito problematično ako je primjera ukupno malo.
 - 2. • **Loša točnost procjene pogreške:** Naša procjena pogreške temelji se na samo jednom uzorku. Točnost procjene će doduše rasti što je ispitni skup veći, ali taj je skup uvijek ograničen.
- Oba nedostatka moguće je riješiti postupcima temeljenima na **ponovnom uzorkovanju** (engl. resampling)
 - Algoritam učimo na većini raspoloživih primjera
 - Dobivamo točnije procjene pogreške

Ponovljeno izdvajanje (engl. *repeated holdout*)

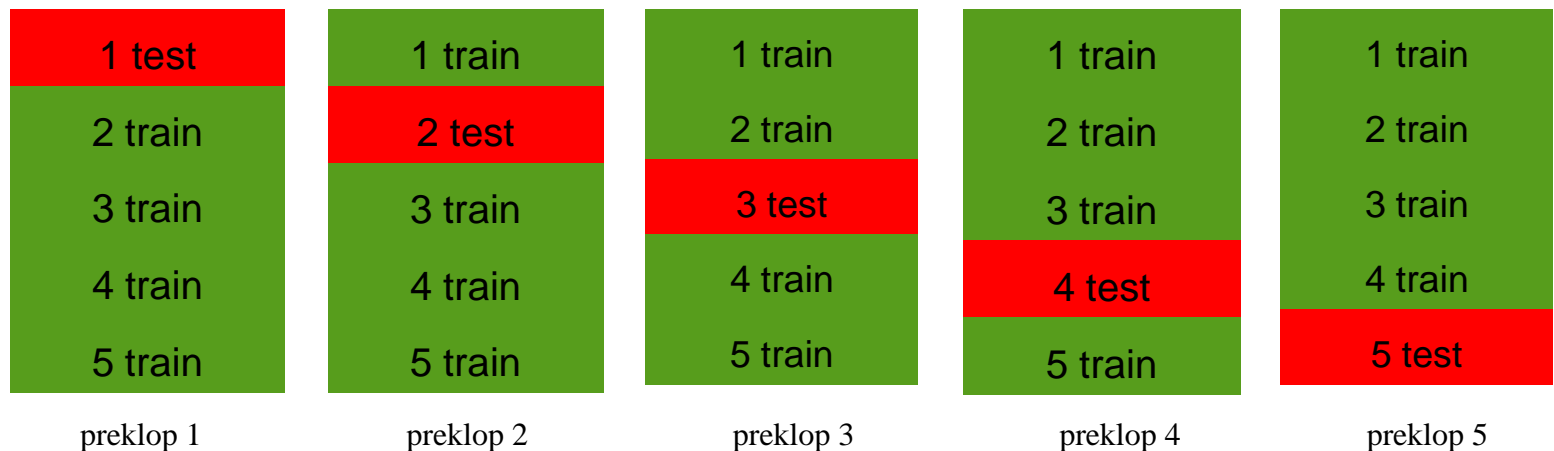
- Slučajan odabir P podskupova zadane veličine i podjela svakog takvog podskupa na skup za učenje i ispitni skup

- Procjena pogreške = prosjek pogrešaka pojedinih modela
- Problem: skupovi se preklapaju i nemamo kontrolu koji su primjeri i koliko puta upotrijebljeni

k-struka unakrsna provjera (engl. *k-folded cross validation*)

- Podjela skupa primjera u k particija odnosno preklopa (engl. *k-folded cross validation*)
- Učimo klasifikator na $k-1$ preklopa i ispitujemo ga na k -tom preklopu, pa to ponavljamo ukupno k -puta s pomicanjem ispitnog skupa

- Procjena pogreške = prosječna pogreška na k preklopa

k-struka unakrsna provjera

- 1 za $i = 1$ do k radi:
- 2 **nauči** model na skupu $D \setminus D_i$ $(k-1)/k$ od ukupnog skupa
- 3 **izračunaj** pogrešku na skupu D_i $1/k$ od ukupnog skupa
- 4 izračunaj prosjek pogreške na k preklopa

Stratificirana k-struka unakrsna provjera

- Podjela na skup za učenje i skup za ispitivanje može biti takva da ne zrcali pravu razdiobu primjera u skupu za učenje
 - Može rezultirati s pretjerano pesimističnom procjenom
- Rješenje je da se skupovi stratificiraju, odnosno da razdioba klasa bude sačuvana u oba skupa:
 - skup primjera podijeliti u K podskupova, po jedan za svaku klasu
 - svaki takav podskup podijeliti u k preklopa
 - združiti K preklopa (po jedan od svake klase) u jedan preklap

k-struka unakrsna provjera

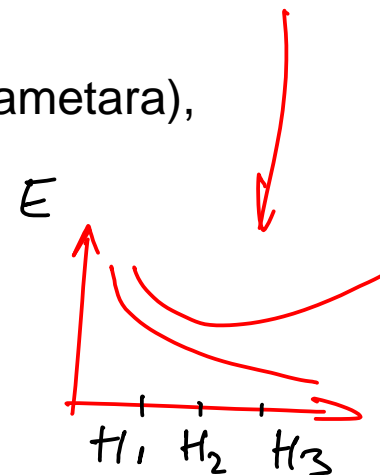
- Tipično se uzima $k=10$ ili $k=5$
- Prednosti:
 - jednostavna izvedba (implementiran u mnogim alatima)
 - računalno ne suviše zahtjevno (ako k nije prevelik)
 - daje procjenu pogreške na nepreklapajućim podskupovima (točnija procjena)
- Nedostaci:
 - pojedinačnih k klasifikatora nije nezavisno jer međusobno dijele $k-2$ preklopa tj. $(k-2)/k$ skupa za učenje
 - visoka varijanca procjene pogreške

Unakrsna provjera “izdvoji jednog”

- Engl. *Leave-one-out cross validation* (LOOCV)
- k -struka unakrsna provjera uz $k=N$
- U svakom preklopu **klasifikator se ispituje na samo jednom primjeru**
- Prednosti:
 - iskorištavamo gotovo potpun skup primjera
 - točnija procjena pogreške
- Nedostatci:
 - računalno prezahtjevno za veliki N
 - visoka varijanca procjene pogreške, osobito ako postoje vrijednosti koje odskakuju
- Primjenjivo kada je skup primjera za učenje malen ili srednje velik

Procjena pogreške kod odabira modela

- Ako treba napraviti odabir modela (optimizaciju hiperparametara), unakrsnu provjeru radimo nad tri **disjunktna** skupa:
 - D1: **skup za učenje** (engl. training set)
 - D2: **skup za provjeru** (engl. validation set)
 - D3: **skup za ispitivanje** (engl. test set)
- Model učimo na skupu D1, a pogrešku generalizacije izračunavamo na skupu D2. To ponavljamo sve dok ne pronađemo optimalan model (optimalne hiperparametre) na skupu D2.
- Kada odabremo optimalan model na skupu D2, taj model učimo na skupu $D1 \cup D2$
- Zatim izračunamo pogrešku generalizacije tako naučenog modela na skupu ispitnom skupu D3
- To je pogreška koju objavljujemo

Procjena pogreške kod odabira modela

- Što ako želimo napraviti k -struku unakrsnu provjeru zajedno s odabirom modela?
- Moramo raditi nad tri skupa, pa imamo dvije ugniježdene petlje:
 - Vanjska petlja za učenje i testiranje (kao i prije)
 - Unutarnja petlja za odabir modela (za učenje i provjeru)
- Ovo nazivamo **ugniježdjena k -struka validacija** (engl. *nested k -fold cross validation*)
- Dobivamo **točniju procjenu** pogreške nego s metodom izdvajanja (engl. *holdout*) jer:
 - Odabir modela radimo na temelju prosjeka pogreške
 - Konačna pogreška modela računa se na temelju prosjeka pogreške

k-struka ugniježđena unakrsna provjera

Primjer: provjera 5-10

- 1 vanjska petlja: **za i = 1 do 5 radi:**
- 2 za svaku odabranu vrijednost hiperparametra ~~0~~ [×] **radi:**
- 3 unutarnja petlja: **za j = 1 do 10 radi:**
- 4 **nauči** model na skupu za učenje (4/5*9/10 skupa)
- 5 **izračunaj** pogrešku na skupu za provjeru (4/5*1/10 skupa)
- 6 izračunaj prosjek pogreške na 10 unutarnjih preklopa
- 7 odaberi ^{hiper} parametare koji minimiziraju prosjek pogreške
- 8 **nauči** model na skupu za učenje i provjeru (4/5 skupa) .
- 9 **izračunaj** pogrešku generalizacije na ispitnom skupu (1/5 skupa)
- 10 izračunaj prosjek generalizacijske pogreške na 5 vanjskih preklopa

- Apsolutno nikada **ne smijete ispitivati model na skupu na kojem ste ga učili**. To je nepoštena procjena pogreške
- Kada se odabere optimalan model, treba ga naučiti na **uniji skupa za učenje i skupa za provjeru**, da ne gubite informaciju, a zatim ispitati na izdvojenom ispitnom skupu
- Ni na koji način ne smije se za izgradnju modela koristiti informacija iz skupa na kojem se mjeri pogreška generalizacije
- Konačna pogreška modela računa se na temelju prosjeka pogreške. Može se izračunati i standardna devijacija
- Ugniježdena k -struka unakrsna provjera daje nam procjenu prosječne pogreške modela, ali nam ne daje jednoznačan odgovor na pitanje koji je model niti klasifikator zapravo najbolji (optimalni modeli mogu biti različiti u svakoj iteraciji vanjske petlje)
- **Važno:** parametar k se ne optimizira! Ne možete isprobavati s kojim k klasifikator radi najbolje! Odaberite k i držite se toga. (k je zapravo hiperhiperparametar)